

۱۵۵۰۰۴۸

به نام خدا

زندگینامه مشیرالدوله پیرنیا

امید اخوی

آوازه ابریشمی

سرشناسه	اخوی، امید، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور	زندگی‌نامه مشیرالدوله پیرنیا/ امید اخوی؛ ویراستار رحنا خزاخی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات آواژه ابریشمی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۱۹۲ ص.: مصور.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۹۷۶-۶۰-۹
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	پیرنیا، حسن، ۱۲۵۲ - ۱۳۱۴. -- سرگذشتنامه
موضوع	ایران -- سیاست و حکومت -- قرن ۱۳ق.
موضوع	Iran -- Politics and government -- 19th century
موضوع	ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ق.
موضوع	Iran -- History -- Qajars, 1779-1925
موضوع	ایران -- تاریخ -- انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ق.
موضوع	Iran -- History -- Constitutional Revolution -- 1906-1909
موضوع	ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۲۰
موضوع	Iran -- History -- Pahlavi, 1925-1941
رده بندی کنگره	L۲۸۶ .۲۸۶ / ۱۳۹۶ / ۹ پ
رده بندی دیویی	۹۵۵ .۷۵۰۹۲
شماره کتابشناسی ملی	۴۹۵۹۸۴۰

زندگینامه مشیرالدوله پیرنیا

امید اخوی

لیتوگرافی: باختر

چاپ: گیلانه

صحافی: گوهر

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۷۶-۶۰-۹

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

انتشارات آواژه ابریشمی

عنوان	صفحه
مقدمه دکتر باستانی پاریزی	۸
فصل اول خاندان و خانواده میرزا حسن خان مشیرالدوله	
۱-۱- خاندان مشیرالدوله	۱۱
۲-۱- میرزا نصرالله خان تا قبل از صدارت	۱۲
۳-۱- دوران صدراعظمی میرزا نصرالله خان	۱۴
۴-۱- شرح احوال کوتاه بر زندگانی میرزا حسین خان مومن الملک	۱۸
فصل دوم: میرزا حسن خان مشیرالدوله از تولد تا پایان عصر مشروطه اول	
۱-۲- میرزا حسن خان مشیرالدوله (پیرنیا)، تولد و دوران تحصیل	۲۱
۲-۲- ورود به سیاست و دوران سفارت	۲۲
۳-۲- مشیرالدوله و شکل گیری انقلاب مشروطیت ایران	۲۵
۴-۲- نامه انتخابات	۲۷
۵-۲- سفارت قندهار و اتمام تاجگذاری	۲۹
۶-۲- مشیرالدوله و قراقرظ اردیبهشت ۱۳۰۷	۳۱
۷-۲- مشیرالدوله و استبداد مرنجی	۳۳
فصل سوم: مشیرالدوله از فتح تهران تا عقد قرارداد ۱۳۱۹ میلادی	
۱-۳- فتح تهران و آغاز مجلس	۴۱
۲-۳- مشیرالدوله و اصلاحات در عدلیه	۴۳
۳-۳- اولتیماتوم روس ها و بستن مجلس دوم تا آغاز مجلس سوم	۴۶
۴-۳- آغاز جنگ جهانی اول و بی طرفی ایران	۴۸
۵-۳- کابینه اول مشیرالدوله و اقدامات آن	۴۹
۶-۳- مشیرالدوله و حفظ بی طرفی ایران	۵۵
۷-۳- نامه های احمدشاه به مشیرالدوله برای قبول ریاست تشکیل کابینه	۶۰
فصل چهارم: مشیرالدوله و اقداماتش در کابینه دوم	
۱-۴- زمینه ها و عقد قرارداد ۱۳۱۹	۶۱
۳-۴- مذاکره شاه و وزیر مختار انگلیس برای تعیین رئیس الوزرای	۷۰
۴-۴- تشکیل کابینه دوم مشیرالدوله و اقدامات آن	۷۱
۵-۴- مشیرالدوله و رسیدگی به مسأله مالی کشور	۷۸
۶-۴- مشیرالدوله و قیام شیخ محمد خیابانی	۷۹
۷-۴- مشیرالدوله و جنبش جنگل	۸۷
۸-۴- مشیرالدوله و قرارداد مودت ایران و شوروی	۹۳
۹-۴- سقوط دومین کابینه مشیرالدوله و علل آن	۹۶

فصل پنجم: مشیرالدوله از کودتای ۱۲۹۹ تا زمان کناره گیری از سیاست
 ۱-۵- شرحی کوتاه بر اوضاع و اتفاقات ایران از کودتای ۱۲۹۹ش تا آغاز کابینه سوم مشیرالدوله

۲-۵- مشیرالدوله و تشکیل کابینه سوم	۱۰۵
۳-۵- مشیرالدوله و مشکلات کابینه سوم	۱۰۷
۴-۵- اقدامات مشیرالدوله در کابینه سوم	۱۱۲
۵-۶- مشیرالدوله و تشکیل کابینه چهارم	۱۱۷
۵-۷- مشیرالدوله و بحرانهای کابینه چهارم	۱۲۰
۵-۸- استعفای مشیرالدوله از ریاست وزرایی	۱۲۲
۵-۹- مشیرالدوله از ۱۳۰۲ش تا زمان کناره گیری از سیاست	۱۲۳
فصل ششم: خدمات فرهنگی مشیرالدوله	
۶-۱- میرزا حسن خان مشیرالدوله و مدرسه علوم سیاسی	۱۲۹
۶-۲- مشیرالدوله و عضویت در کمیسیون معارف و انجمن آثار ملی	۱۳۵
فصل هفتم: آثار و اندیشه های تاریخ نگاری مشیرالدوله	
۷-۱- حقوق بین الملل	۱۳۹
۷-۲- ایران باستانی	۱۴۱
۷-۳- داستان های ایران قدیم	۱۴۳
۷-۴- تاریخ ایران قدیم	۱۴۴
۷-۵- تاریخ ایران باستان	۱۴۷
۷-۶- اندیشه های تاریخ نگاری مشیرالدوله	۱۵۰
فصل هشتم: مشیرالدوله و فراماسونری	
۸-۱- پیدایش فراماسونری در ایران	۱۵۵
۸-۲- مشیرالدوله و عضویت در فراماسونری	۱۵۷
فصل نهم: اندیشه های اجتماعی و خصصیات اخلاقی مشیرالدوله	
۹-۱- اندیشه های اجتماعی مشیرالدوله	۱۶۱
۹-۲- خصوصیات اخلاقی میرزا حسن خان مشیرالدوله	۱۶۲
۹-۳- درگذشت میرزا حسن خان مشیرالدوله	۱۶۳
سال شمار زندگی میرزا حسن خان مشیرالدوله	۱۶۴
منابع و مأخذ:	۱۸۲

پیشگفتار:

آسمان فرهنگ ایران همیشه درخشان بوده است. یکی از این ستاره‌هایی که همیشه می‌تواند به عنوان نقطه‌ای تابان راهنمای انسان‌ها در زندگی باشد، شخصیتی توانا است در دو عرصه فرهنگ و سیاست به نام میرزا حسن خان مشیرالدوله (پیرنیا). وی از رجال نامی اواخر دوران قاجاریه است. او فرزند میرزا نصرالله خان مشیرالدوله اولین صدر اعظم بعد از انقلاب مشروطه ایران است. وی در دوران جوانی برای تحصیل به روسیه رفت و پس از کسب درجات علمی، در سفارت ایران مشغول به کار شد. پس از چند سال از طرف پدرش به ایران فرا خوانده شد. او پس از بازگشت به فکر تأسیس مدرسه علوم سیاسی افتاد و افتتاح این مرکز آموزشی باعث رشد و ترقی فرزندان ایران زمین شد. وی با آغاز جنبش مشروطه‌خواهی به انقلابیون پیوست و در تدوین نظام‌نامه انتخاباتی نقشی به‌سزا داشت. مشیرالدوله در دولت‌های مختلف عهده‌دار منصب وزارت بوده و هم‌چنین چهار کابینه به ریاست او تشکیل شده است. مشیرالدوله تا زمانی که در سیاست حضور داشت، تعاملات مناسبی با دول قدرتمند آن دوران مانند آلمان و روسیه برقرار نمود و هیچ‌گاه به طرف هیچ‌کدام از این کشورها متمایل نگشت. سیرا در سال ۱۳۰۵ هـ.ش از سیاست کناره گرفت و به تحقیق و تألیف در تاریخ ایران باستان مشغول شد. توانسته آثار بسیار ارزشمندی را به یادگار بگذارد. ایشان از معدود رجال دوره قاجار و پهلوی اول که رسماً و دشمن از او به نیکی یاد کرده‌اند.

در این اثر سعی شده است ابعاد مختلف زندگی این رجل سیاسی اواخر دوره قاجاریه بیان شود. در نوشتن این اثر از مشورت و کمک استاد و مراکز پژوهشی مختلفی بهره‌مند شده‌ام. نخست از دانشمند فرزانه جناب آقای دکتر محمد ابراهیم باستانی پاریزی که منتهی بزرگ بر من گذاشتند و مقدمه‌ای ارزشمند بر این اثر نوشتند تشکر می‌کنم. محبت ایشان در تمام لحظات زندگی با من همراه خواهد بود. هم‌چنین از جناب آقای دکتر نصرالله صانع به خاطر راهنمایی‌هایشان در زمان گردآوری این پژوهش تشکر می‌کنم و سپس ویژه از جناب آقای دکتر جعفری دهقی، استاد محترم دانشگاه تهران به خاطر تمام تشویق‌ها و دلگرمی‌هایشان، که اگر مشاوری زحمات این بزرگوار نبود، هیچ‌وقت این اثر به زیور چاپ آراسته نمی‌شد. امیدوارم شاگردی لایق برای این اساتید بزرگوار باشم.

در مجموع آرزو مندم این کتاب که قطعاً دارای نقایصی هم هست بتواند راه‌گشایی برای پژوهش‌گران و علاقه‌مندان تاریخ ایران باشد.

امید اخوی

تابستان ۱۳۹۱

Omid.akhavi@yahoo.com